

KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS DĖL CENTRALIZUOTOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATRANKOS ORGANIZAVIMO IR VYKDYMO 2021-01-29 IŠVADOJE Nr. 4-01-661 PATEIKTŲ PASIŪLYMŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENA

Eil. Nr.	Specialiųjų tyrimų tarnybos pateikti pasiūlymai	Vidaus reikalų ministerijos informacija apie pasiūlymų įgyvendinimą
1.	Inicijuoti diskusiją dėl Valstybės tarnybos įstatymo ir kitų susijusių teisės aktų nuostatų įgyvendinimo priežiūros ar imtis kitų alternatyvių nustatytų problemų sprendimo būdų, kad būtų užtikrinta minėtų teisės aktų nuostatų įgyvendinimo priežiūra (kita antikorupcinė pastaba)	Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 10, 11, 17, 28 ir 51 straipsnių pakeitimo įstatymu (2021 m. birželio 30 d. įstatymas Nr. XIV-481) ¹ pakeistos Valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTI) nuostatos, kuriomis nustatoma, kad pakaitinių karjeros valstybės tarnautojų atranką nuo 2021 m. rugpjūčio 1 d. organizuoja atranką paskelbusios valstybės ar savivaldybių institucijos ar įstaigos, o ne Valstybės tarnybos departamentas, t. y. atsisakyta centralizuotos pakaitinių atrankos. Šios nuostatos įtrauktos į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 28 d. nutarimu Nr. 584 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1176 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ nauja redakcija išdėstyta Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašą ² (toliau – Aprašas).
2.	Inicijuoti Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo pakeitimą nustatant konkursų ir atrankų į laisvas VTD karjeros valstybės tarnautojų, iš jų ir įstaigos vadovo, įstaigos vadovo pavaduotojo ir įstaigos padalinio vadovo, ir pakaitinių valstybės tarnautojų pareigas komisijų sudarymo tvarką pagal pateiktus pastebėjimus. Siekiant išvengti galimo šališkumo ar suinteresuotumo dėl konkurso rezultatų, siūlytina prieš sudarant komisiją kiekvienu atveju įvertinti kandidatavusių asmenų ir potencialių komisijos narių darbovietes (kritinė antikorupcinė pastaba)	Aprašas nustato: <ul style="list-style-type: none"> • „<...> Kai priimama į Valstybės tarnybos departamento karjeros valstybės tarnautojo pareigas, konkurso komisija sudaroma <i>inter alia</i> vadovaujantis šio punkto pirmosios pastraipos ir Aprašo 22 punkto nuostatomis.“ (23 p.) • „<...> Konkurso į Valstybės tarnybos departamento direktoriaus pareigas komisija sudaroma iš ne mažiau kaip 5 narių. Konkurso į Valstybės tarnybos departamento direktoriaus pareigas komisijos narių skaičius turi būti nelyginis: vienas Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos atstovas (konkurso į Valstybės tarnybos departamento direktoriaus pareigas komisijos pirmininkas), vienas Valstybės tarnybos departamento atstovas, vienas arba du į pareigas priimančio asmens skirti atstovai, taip pat biudžetinių, viešųjų ir kitų įstaigų atstovai (valstybės tarnautojai, valstybės pareigūnai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis), įskaitant ir ekspertus, atrinktus Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.“ (24 p.) • „<...> Atrankos ir statuso atkūrimo komisiją sudaro valstybės tarnautoją į pareigas priimantis asmuo ar jo įgaliotas asmuo, o jeigu valstybės tarnautoją į pareigas priimantis asmuo yra kolegiali valstybės ar savivaldybės institucija, – šios institucijos vadovas (toliau kartu – į pareigas priimantis asmuo).“ (22 p.) • „Atrankos ir statuso atkūrimo komisija sudaroma iš ne mažiau kaip 3 narių. Atrankos ir statuso atkūrimo komisijos narių skaičius turi būti nelyginis. Atrankos ir statuso atkūrimo komisijos nariu turi būti skiriamas tiesioginis būsimos valstybės tarnautojo vadovas ir (ar) jo įgaliotas kitas asmuo. Atrankos ir statuso atkūrimo komisijos nariais gali būti skiriami biudžetinių, viešųjų ir kitų įstaigų atstovai (valstybės

¹ <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=3fa2c3f0e46a11eb9f09e7df20500045>

² <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fb3f40e4f10111eb866fe2e083228059?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=29049438-d6a4-45db-8e00-bde610d0a74f>

		<p>tarnautojai, valstybės pareigūnai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis), taip pat ekspertai, atrinkti Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.“ (25 p.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Kai tik paaiškėja, kad komisijos narys yra pretendento tėvas, motina (įtėvis, įmotė), vaikas (įvaikis), brolis (įbrolis), sesuo (įseserė), senelis, senelė, vaikaitis, sutuoktinis, sugyventinis ar partneris (kai partnerystė įregistruota įstatymų nustatyta tvarka), artimas giminaitis ar asmuo, susijęs svainystės ryšiais, arba yra kitokių aplinkybių, kurios kelia abejonių dėl komisijos nario nešališkumo, komisijos narys turi nedelsdamas nusišalinti. <p>Komisijos nariu negali būti skiriamas valstybės politikas, išskyrus tuos atvejus, kai valstybės politikas yra tiesioginis valstybės tarnautojo vadovas.“ (26 p.)</p>
3.	<p>Inicijuoti Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo pakeitimą nustatant papildomą bendrąjį reikalavimą valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms interneto svetainėse skelbti informaciją apie laisvas pareigybes, jų aprašymus (kritinė antikorupcinė pastaba)</p>	<p>Informacija apie laisvas valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigas faktiškai yra skelbiama Valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos Savitarnos posistemyje, adresu https://savitarna.vataras.lt/savitarna/LaisvosPareigybes</p>
4.	<p>Svarstyti galimybę nustatyti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams pareigą panaikinti valstybės tarnautojų pareigybes, kurios yra laisvos ilgiau nei 1 metus (kita antikorupcinė pastaba)</p>	<p>Įstaigos vadovas turi turėti diskrecijos teisę į laisvas valstybės tarnautojo pareigas asmenis priimti ir kitais Valstybės tarnybos įstatymo nustatytais būdais, o ne tik organizuoti atranką – atkurti valstybės tarnautojo statusą, perkelti tarnybinio kaitumo būdu, perkelti dėl tarnybinės būtinybės ar perkelti į kitas pareigas po tarnybinės veiklos vertinimo.</p> <p>Paaiškinimas. Vadovaujantis Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72, yra įgyvendinama valstybės tarnybos reforma ir 2022 m. vasario 28 d. neformaliame Lietuvos Respublikos Vyriausybės ministrų pasitarime patvirtinta Valstybės tarnybos pertvarkos koncepcija (toliau – Koncepcija), kuri 2022 m. kovo 2 d. raštu Nr.1D-1254 teikta Lietuvos Respublikos Vyriausybei. Koncepcijoje numatytas žmogiškųjų išteklių valdymo modernizavimas ir galimybių įstaigų ar institucijų vadovams suteikimas lanksčiau valdyti įstaigų ar institucijų išteklius – numatoma atsisakyti didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičiaus valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, taip pat numatoma žmogiškųjų išteklių valdymą valstybės tarnybos įstaigos mastu decentralizuoti, atsisakant centralizuotų valstybės tarnautojų (išskyrus įstaigų vadovus) atrankų, kurias pagal dabartinį teisinį reguliavimą vykdo VTD. Atsižvelgus į numatomo teisinio reguliavimo pokyčius, manytina, kad šiuo metu įgyvendinti STT pasiūlymus dėl konkursų į valstybės tarnautojų pareigas skelbimo dažnumo ir papildomų kontrolės priemonių tvirtinant pareigybes aprašymus, būtų neracionalu, tačiau pažymime, kad, rengiant Koncepciją įgyvendinantį Valstybės tarnybos įstatymą ir jo įgyvendinamuosius teisės aktus, bus įvertintos KRA išvadoje nustatytos rizikos ir pasiūlymai.</p>

5.	Jeigu 2.4 poskyryje pateikto pasiūlymo nustatyti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovams pareigą panaikinti valstybės tarnautojų pareigybes, kurios yra laisvos ilgiau nei 1 metus po svarstymo būtų atsisakyta, alternatyviai siūlome nustatyti konkurso į laisvas valstybės tarnautojo pareigas skelbimo dažnumą, pavyzdžiui, praėjus ne daugiau kaip 2 mėnesiams nuo neįvykusio konkurso (kita antikorupcinė pastaba).	Žiūrėti 4 punkto Paaiškinimą.
6.	Nustatyti papildomas kontrolės priemonės VTD tikrinant prieš konkurso paskelbimą pakeistą valstybės tarnautojo pareigybės aprašymą arba nustatyti kitą alternatyvų pasiūlymo įgyvendinimo būdą (kritinė antikorupcinė pastaba)	Žiūrėti 4 punkto Paaiškinimą.
7.	Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kad būtų nustatytas draudimas keisti valstybės tarnautojo pareigybes, į kurią paskelbtas konkursas ar atranka, aprašymą (kritinė antikorupcinė pastaba)	Aprašo 5 punktas: „<...> Paskelbus konkursą ar atranką, skelbime pateikta informacija apie valstybės tarnautojo pareigų pavadinimą, pareigybei keliamus reikalavimus, pareigybei nustatytą pareiginės algos koeficientą, galimus vertinimo metodus ir kriterijus, valstybės tarnautojo funkcijas <u>negali būti keičiama</u> , išskyrus atvejus, kai ši informacija turi būti pakeista vykdant teisės aktų reikalavimus.“
8.	Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kad būtų nustatytas konkurso ir atrankos įstaigoje organizavimo terminas nuo paskelbimo apie konkursą ar atranką dienos (kita antikorupcinė pastaba)	Aprašo 70 punktas: „ <u>Konkursas turi būti baigtas ne vėliau kaip per 45 kalendorines dienas nuo tinkamai parengto pareigybės aprašymo pateikimo Valstybės tarnybos departamentui dienos</u> , išskyrus Valstybės tarnybos įstatymo 14 straipsnio 3 ir 4 dalyse, Aprašo 21 punkte nustatytus atvejus arba kai Aprašo 5 punkto pirmojoje pastraipoje nurodytu konkursą organizuojančios įstaigos prašymu konkursas skelbiamas vėliau.“
9.	Teisės aktuose nustatyti galimas konkursų ar atrankų atšaukimo priežastis ir įstaigai atšaukus konkursą viešai skelbti priežastį (kita pastaba)	Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo 7 punktas: „<...> Apie konkurso ar atrankos atšaukimą nedelsdami, bet ne vėliau kaip per vieną darbo dieną nuo konkurso ar atrankos atšaukimo, Valstybės tarnybos departamentas ar įstaiga, organizuojanti atranką, paskelbia VATIS kartu nurodydami ir konkurso ar atrankos atšaukimo priežastis.“

10.	<p>Inicijuoti Priėmimo į valstybės tarnautojo organizavimo tvarkos aprašo pakeitimą, kad būtų nustatytos papildomos priemonės, leisiančios sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę dėl konkurso ar atrankos komisijos narių galimų subjektyvių vertinimų siekiant proteguoti tam tikrus pretendentes, pavyzdžiui, teikti prioritetą pretendentes vertinimo metodui – testui arba nustatyti, kad komisijos nariui įvertinus pretendentą 1–2 balais turi būti nurodyti tokio vertinimo motyvai, arba svarstyti galimybę sumažinti vertinimo balais amplitudę – nustatant vertinimą nuo 1 iki 5 balų ir taip sumažinant piktnaudžiavimo galimybę, kai vienas komisijos narys gali nulemti laimėtoją (kita antikorporcinė pastaba)</p>	<p>Aprašo 47 p.: „Pretendentų vertinimo komisijoje metu kiekvienas komisijos narys pretendentų kompetencijas ir gebėjimus, kurių reikia pareigybės aprašyme nustatytoms funkcijoms atlikti, bei tinkamumą eiti valstybės tarnautojo pareigas vertina individualiai pagal atskirą (-us) vertinimo metodą (-us), išskyrus testą, – nuo 1 iki 10 balų vadovaudamiesi Aprašo 2 priedu ir užpildydami individualaus vertinimo lentelę. Testas vertinamas pagal teisingų atsakymų dalį teste 10 balų skalėje. Žemiausias testo įvertinimas yra 1 balas, aukščiausias – 10 balų.</p> <p>Jeigu pretendentes vertinami pagal vieną vertinimo metodą, išskyrus testą, kiekvienam pretendentui individualaus vertinimo metu skirti balai susumuojami ir dalijami iš komisijos darbe dalyvaujančių komisijos narių skaičiaus. Jeigu pretendentes vertinti komisijoje taikomas daugiau nei vienas vertinimo metodas, komisijos sprendimu gali būti nustatomas taikyto vertinimo metodo lyginamasis svoris kitų pretendentų vertinimui komisijoje taikomų vertinimo metodų atžvilgiu, kai vertinimo metu taikomais vertinimo metodais galima nustatyti skirtingą tikrinamų gebėjimų ir kompetencijų kiekį. Kiekvieno komisijos nario vertinimo balai pagal atskirą vertinimo metodą sudedami ir padalijami iš komisijos narių skaičiaus, o jeigu yra nustatytas vertinimo metodo lyginamasis svoris, gautas balas dauginamas iš komisijos vertinimo metodui nustatyto koeficiento. Jeigu yra nustatytas vertinimo metodo lyginamasis svoris, gauti balai susumuojami. Jeigu vertinimo metodo lyginamasis svoris nenustatomas, gauti balai susumuojami ir dalijami iš vertinimo metu taikytų vertinimo metodų skaičiaus. Vertinimo balai apvalinami iki šimtosios dalies.“</p> <p>Pakeistas Pretendentų vertinimo komisijos darbo reglamentas, patvirtintas Valstybės tarnybos departamento 2019-11-29 įsakymu Nr. 27V-204 „Dėl Pretendentų vertinimo komisijų darbo reglamento patvirtinimo“³, kuriame detaliau nusakoma pretendentų vertinimo skalė, taip pat nustatoma, kad esant komisijos nario (-ių) vertinimo balų neatitikimams vertinimo skalei, komisijos pirmininkas turi teisę paprašyti komisijos nario (-ių) peržiūrėti nurodytus vertinimo balus ir iš naujo užpildyti individualaus vertinimo lenteles.</p>
11.	<p>Užtikrinti steigiamų darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir vykdančių viešojo administravimo funkcijas, pareigybių kontrolę bei nustatyti priemones, kurios neleistų be konkurso priimti į pareigas darbuotojo, dirbančio pagal darbo sutartį, ir pavesti jam vykdyti viešojo administravimo funkcijas (kritinė antikorporcinė pastaba)</p>	<p>Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021-07-28 nutarimu Nr. 592 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“ pakeitimo“⁴ nuo 2021-10-01 VTD yra pavesta patikrinti pareigybės aprašyme nustatytų funkcijų atitiktį Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo reikalavimams ir, esant netikslumui, įstaiga turi pašalinti pareigybės aprašymo trūkumus ir patikslintą pareigybės aprašymą per Valstybės tarnybos valdymo informacinę sistemą pateikia VTD pakartotinai. T. y. VTD tikrina, ar darbuotojo pagal darbo sutartį pareigybės aprašyme nenustatyta viešojo administravimo funkcijų, kas išskirtinai yra valstybės tarnautojo kompetencija.</p>
12.	4.3.2. Užsienio kalbų mokėjimo	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2021 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. 1V-251 pakeistas Užsienio

³ <https://vtd.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai>

⁴ <https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=adf7bad0f35711eb9f09e7df20500045>

<p>tikrinimo priimant į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos apraše nustatyti vienodą tvarką visų užsienio kalbų mokėjimo tikrinimui, pavyzdžiui, visais atvejais pretendentai už kalbos mokėjimo tikrinimą moka patys. Taip pat siūlome VTD nustatyti papildomas kontrolės priemones tikrinant pareigybių aprašymuose nustatyto specialiojo reikalavimo mokėti ne Europos Sąjungos valstybės narės kalbą pagrįstumą (kita pastaba)</p>	<p>kalbų mokėjimo tikrinimo priimant į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos aprašas, kuriame kitų (ne anglų, prancūzų ir vokiečių) kalbų mokėjimo priimant į valstybės tarnautojo pareigas lygio nustatymo procedūros buvo sulygintos su anglų, prancūzų ir vokiečių kalbų mokėjimo lygio nustatymo procedūromis.</p>
--	--